

INTEGRUOTŲ DARBŲ RENGIMAS: TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI

Birutė Leonienė, Vilija Mačiulienė, Zita Variakojienė
Kauno kolegija

Anotacija. Straipsnyje analizuojami teoriniai integruotų darbų rengimo naudos aspektai, siejami su studentams suteikiama galimybe geriau išreikšti ir ugdyti savo įvairiapusį intelektą. Pateikiami Verslo vadybos ir Prekybos vadybos studijų programų studentų nuomonės, apie integruotų darbų naudą, tyrimo rezultatai ir apibendrinama studentų ir dėstytojų patirtis, įgyta rengiant tokias užduotis, numatytas pagal nacionalinio projekto „Verslo vadybos, Prekybos vadybos, Maisto pramonės verslo vadybos studijų programų konkurencingumo didinimas, taikant inovacijas” veiklas.

Raktažodžiai: integracija ugdymo procese, integruotas mokymas, integruotų darbų rengimo nauda, individo daugialypis intelektas.

Straipsnio aktualumas. Visų lygių ugdymo institucijos, rengiančios jaunimą gyvenimui ir profesinei veiklai, turi siekti naujos kokybės, nes XXI amžius, apibūdinamas kaip sparčios kaitos ir vis sudėtingesnių problemų sprendimo laikmetis, diktuoja naujus iššūkius. Todėl mokymo institucijos nuolat vykdo studijų programų atnaujinimą ir ugdymo proceso modernizavimą. Būsimiems specialistams svarbu įgyti kompetencijų, kurios leistų sėkmingai įsidarbinti ir valdyti savo karjerą. Tai įmanoma, jei profesinio mokymo turinį pavyksta derinti su bendraisiais ir akademiniiais dalykais, o teorinį mokymą sieti su praktinių įgūdžių ir patirties įgijimu. Kompetencijos nepakanka apibrėžti kaip darbuotojo gebėjimo atitikti konkrečios darbo vietos ir darbo joje reikalavimus, kurie suformuluoti pagal nuolat atkartojamą praeities patyrimą. Kompetenciją siūloma apibūdinti kaip veiklą, susijusią su individo atsakomybe, tapatinama su jo socialiniu vaidmeniu dabar ir ateityje. Tai leidžia suvokti, kad individo socialinį vaidmenį lemia ne tik įgytos žinios ir gebėjimai, bet ir turimos asmeninės emocijos, dorovinės savybės bei vertybės. Būtent jos suteikia žmogui psichologinio stabilumo naujoje, nežinomoje aplinkoje, netikėtose situacijose.[2] Todėl straipsnyje, vadovaujantis mokslinėmis integruotų darbų rengimo naudos pagrindimo nuostatomis, analizuojama praktinė patirtis, įgyta rengiant integruotas užduotis Verslo, Maisto pramonės ir Prekybos vadybos studijų programoms pagal nacionalinio projekto „Verslo vadybos, Prekybos vadybos, Maisto pramonės verslo vadybos studijų programų konkurencingumo didinimas, taikant inovacijas” veiklas.

Straipsnio tikslas – įvertinti integruotų darbų rengimo proceso teorinius ir praktinius aspektus.

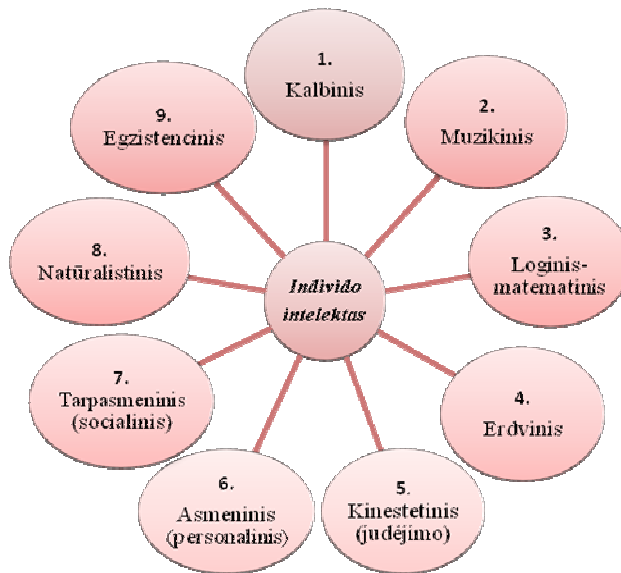
Uždaviniai:

1. Išanalizuoti teorinius integruoto mokymo/si naudos aspektus.
2. Apibendrinti dėstytojų ir studentų patirtį vykdant Kauno kolegijos Verslo vadybos fakulteto nacionalinį projektą „Verslo vadybos, prekybos vadybos, maisto pramonės verslo vadybos studijų programų konkurencingumo didinimas, taikant inovacijas“ (Nr. VP1-2.2-ŠMM-07-K-01-012).

Straipsnyje naudojami tyrimo metodai - mokslinės ir metodinės literatūros analizė, anketinė apklausa.

Integruotas mokymas ir jo nauda. Mokslinėje literatūroje žmogaus ir jo aplinkos integracijos idėja yra plačiai naudojama, nes iš graikų kalbos kilęs žodis „integracija” reiškia visuminį požiūrį į reiškinius [1]. Edukologijos mokslo srityje jis dažniausiai siejamas su ugdymo procesu.

A. Vilkėlienė [4], aptardama integracijos reikšmę ugdymo procese, nurodo, kad integracija apima visapusišką asmenybės ugdymą ir integruotą mokymą, kurio metu panaudojamos skirtingų dalykų žinios, įvairiais aspektais susijusios su besimokančiojo aplinka. Autorė pabrėžia ypatingą H. Gardner daugialypio intelekto teorijos reikšmę, atrandant naujas ugdymo galimybes, nes vykstant integruotam mokymui/si, galima panaudoti įvairias individo intelekto struktūras: kalbinę, muzikinę, loginę - matematinę, erdvinę, judėjimo, vidinę, tarpasmeninę, natūralistinę ir egzistencinę. A. Veksler [5] teigimu, intelektas pasireiškia individo gebėjimu mąstyti ir adekvačiai elgtis savo aplinkoje. Autoriaus nuomone, kiekvienas asmuo turi gebėjimų, kurių pasireiškimą lemia jo intelekto lygis, bet ne visada jis turi galimybių tai išreikšti. Kadangi intelektas yra pagrindinis veiksnys, lemiantis mokymosi rezultata, svarbu gerai išmanyti intelekto pažinimo ir plėtojimo galimybes. Todėl organizuojant ugdymo procesą rekomenduojama vadovautis Harvardo universiteto psichologijos profesoriaus H. Gardner pasiūlyta individo daugialypio intelekto teorija, pagal kurią, remiantis konkrečiais kriterijais, yra išskirtos devynios individo intelekto struktūros arba tipai (žr. 1 pav.).

1 pav. Individo daugialypio intelekto struktūra (sudaryta autorių, remiantis [5]).

1. Kalbinis intelektas pasireiškia gebėjimu taikliai vartojant gimtąją arba užsienio kalbą, aiškiai mąstyti, išsakyti savo mintis, suprasti kitus, gerai įsiminti naują informaciją.

2. Muzikinis intelektas siejamas su gebėjimu suvokti, atpažinti, įsiminti, pakeisti bei perteikti muzikinį raštą ir ritmus. Šiuo intelektu pasižymintys asmenys yra dėmesingi klausytojai, jie paprastai būna jautrūs garsams, kuriems kiti yra abejingi.

3. Loginis-matematinis intelektas lemia gebėjimą abstrakčiai mąstyti, pastebėti sąsajas tarp skirtingų dalykų, lengvai operuoti skaičiais, aibėmis bei matematiniais veiksmams.

4. Erdvinis intelektas pasireiškia gebėjimu teisingai suvokti vizualinius dalykus, mintyse jais eksperimentuoti, įsivaizduoti supančią aplinką erdvinėmis formomis.

5. Kinestetinis (judėjimo) intelektas suteikia galimybę meistriškai naudoti savo kūną kaip nors gaminant, kuriant ir net sprendžiant problemą.

6. Asmeninis (personalinis) intelektas lemia gebėjimą save kontroliuoti, suvokiant savo galimybių ribas, mokėjimą suprasti save, savo jausmus, protingai juos valdyti. Šiuo intelektu pasižymintys žmonės yra motyvuoti, patrauklūs kitiems.

7. Tarpasmeninis (socialinis) intelektas suteikia galimybę suprasti kitus žmones, jų jausmus, jautriai bendrauti tarpusavyje, tapti lyderiu savo grupėje.

8. Natūralistinis intelektas pasireiškia pagarbiu ir tausojančiu požiūriu į gamtą, mokėjimu jautriai stebėti ir vertinti jos reiškinius.

9. Egzistencinis intelektas lemia gebėjimą suvokti esminius būties klausimus ir ieškoti į juos atsakymų.[5]

Būtina pastebėti, kad tradiciškai ugdymo institucijos didžiausią dėmesį skiria šiuolaikinės visuomenės poreikių kontekste itin aktualiams kalbiniam ir matematiniam-loginiam intelektams ugdyti, o kitų intelektų plėtotę palieka už jų sienų esančioms įstaigoms ar šeimai. Tai leidžia teigti, jog, siekiant naujos studijų kokybės, ugdymo procesą būtina modernizuoti, ieškant netradicinių *dėstomų dalykų* integravimo galimybių. Jomis pasinaudodami studentai galėtų geriau išreikšti ir ugdyti savo įvairiapusį intelektą, suprasdami, kad ugdymas gali vykti įvairioje aplinkoje ir esant įvairioms situacijoms, kad mokymas ar dėstymas nėra vienintelė ar pagrindinė veikla, kurią turėtų rinktis ugdymo institucija.

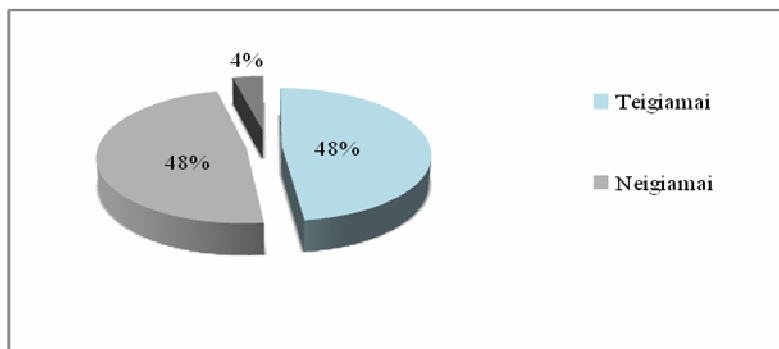
Akivaizdu, kad mokymo procesas tampa prasmingesnis, kai dėstomi dalykai integruojami atsižvelgiant į daugialypę intelekto struktūrą ir jų integralumą. Dėstomų dalykų integralumo, t. y. bendrų sąlyčio taškų, paieškos ne tik išryškina teminį vieningumą, praplėsdamos daugialypio intelekto pasireiškimo ribas, bet ir suformuoja platesnį požiūrį į reiškinius, skatina ugdyti lyginimo, analizės, apibendrinimo, kritinio mąstymo įgūdžius, verčia neapsiriboti vien vadovėlių turiniu.

O. Junevičienė [3], analizuodama integruotų darbų rengimo naudą, išskiria šiuos integracijos naudos aspektus:

- Didėja motyvacija mokytis teoriją, matant praktinį jos pritaikomumą;
- Aiškiau suvokiamas studijuojamų dalykų prasmingumas, rengiantis profesinei veiklai;
- Atsiranda daugiau galimybių studentui pačiam plėtoti įgūdžius, būtinus šiuolaikinės vadybos praktikoje;

- Sukuriama aplinka, skatinanti įgytas skirtingų dalykų žinias pritaikyti kompleksškai, sprendžiant konkrečias verslo įmonių problemas;
- Ugdomas gebėjimas kūrybiškai ir kritiškai mąstyti;
- Numatomos darbo komandose sąlygos studijų procesą labiau priartina prie realios verslo aplinkos;
- Gilesnio ir platesnio suvokimo poreikis skatina naudotis įvairesniais informacijos šaltiniais;
- Efektyviau panaudojamas studijoms skirtas laikas ir lėšos;

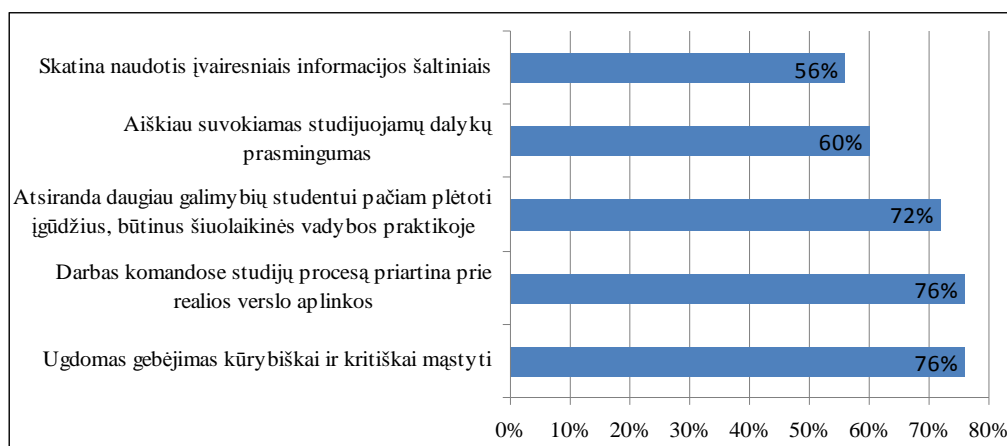
Remiantis autorės pateiktais integruoto mokymo naudos aspektais, buvo parengta anketa, pagal kurią 2012 metų vasario mėnesį atlikta studentų apklausa. Joje dalyvavo 52 Verslo ir Prekybos vadybos studijų programų studentai, jau rengę integruotas užduotis. Apklausoje dalyvavusiems studentams buvo pateikti 6 klausimai, susiję su integruotų darbų vertinimu.

2 pav. Integruotų darbų rengimo vertinimas

Iš atsakymų į klausimą „*Kaip vertinate integruotų darbų rengimą?*“ aišku (žr. 2 pav.), kad vienos nuomonės šiuo klausimu nėra. 48% apklausoje dalyvavusių respondentų integruotus darbus vertina **teigiamai**, lygiai tiek pat – **neigiamai**. Įdomu tai, kad neigiamai integruotų darbų atlikimo galimybę vertinusių studentų studijų rezultatų vidurkis pirmame semestre buvo aukštesnis (atitinkamai 8,2 ir 8,0 balo). 4% respondentų nurodė, kad aiškios nuomonės apie integruotų darbų rengimo galimybę neturi.

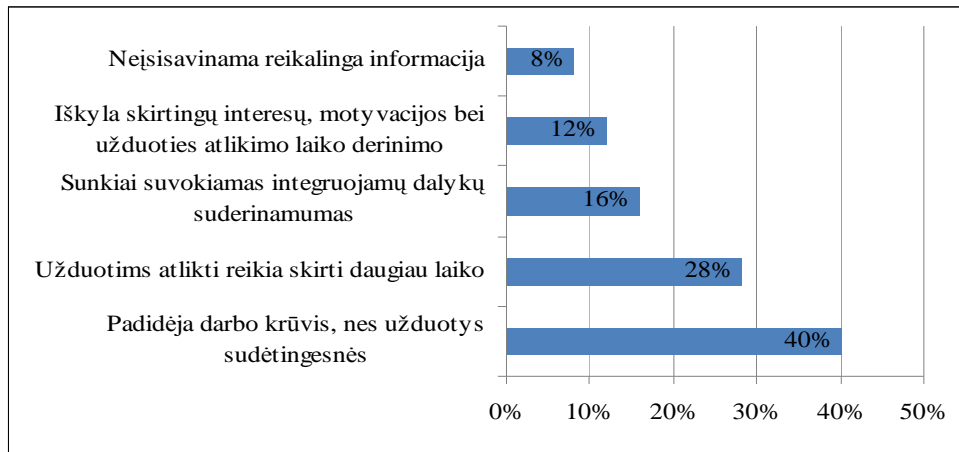
Respondentai, kurie integruotų darbų atlikimo galimybę vertino teigiamai, aptardami jų naudą, iš devynių naudos aspektų galėjo pasirinkti penkis. Tyrime dalyvavę asmenys pirmenybę suteikė šiems integruotų darbų atlikimo naudos aspektams (žr. 3 pav.):

3 pav. Integruotų darbų atlikimo naudos aspektai

Reikia pastebėti, kad maža dalis studentų, apmąstydama integruotų darbų rengimo naudą, nurodė, kad tai padeda taupyti laiką ir lėšas.

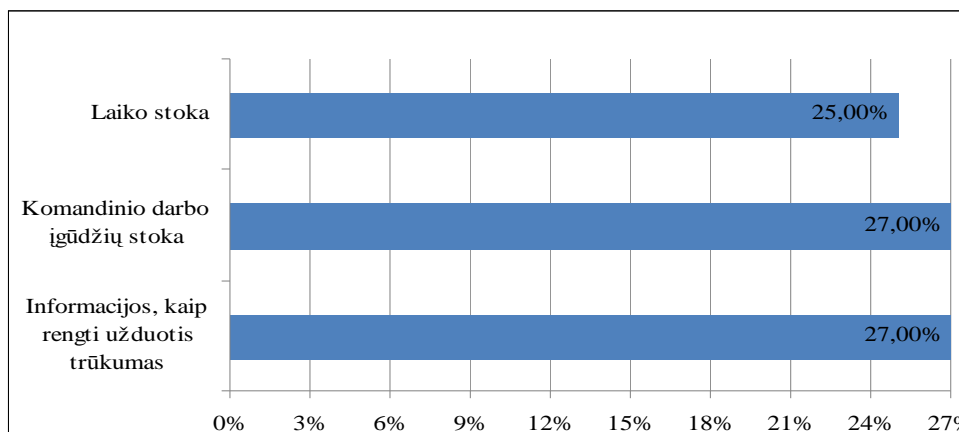
Neigiamai integruotų darbų rengimą vertinę studentai nurodė tokias jų nuomonę lėmusias priežastis (žr. 4 pav.):

4 pav. Neigiamą integruotų darbų rengimo vertinimą lėmusios priežastys

Tikėtina, kad taip vertino studentai, kurie įpratę atlikti užduotis tradiciniais metodais, paremtais pateiktos medžiagos atkartojimu, o atlikdami integruotus darbus turėję ieškoti kūrybiškesnių metodų.

Studentai nurodė, kad atlikdami integruotas užduotis susidūrė su kai kuriomis problemomis (žr. 5 pav.):

5 pav. Problemos, iškilusios atliekant integruotas užduotis

Būtina paminėti, kad 19% respondentų nurodė, jog problemų, atliekant integruotų darbų užduotis, nebuvo. Tarp jų dominavo asmenys, kurie integruotų darbų rengimą vertino teigiamai.

Be studentų nuomonės apie integruotų darbų rengimą pagal nacionalinio projekto „Verslo vadybos, Prekybos vadybos, Maisto pramonės verslo vadybos studijų programų konkurencingumo didinimas, taikant inovacijas“ (Nr. VP1-2.2-ŠMM-07-K-01-012) veiklas, toliau aptariama dėstytojų, kurie tokias užduotis kartu su studentais rengia jau keleri metai, patirtis. Vienai iš straipsnio autorių teko eksperimentuoti integruojant ne tik skirtingus dėstomus dalykus, bet ir pagal skirtingas studijų programas numatytus savarankiškus darbus. Pagal bendrą užduotį Turizmo ir viešbučių vadybos bei Multimedijos technologijos studijų programų studentai, besimokantys Kalbos kultūros ir verslo korespondencijos bei Audio ir video technologijų, turėjo sukurti ir nufilmuoti vaizdo situacijas. Minėtų studijų programų studentams integruojami dalykai buvo dėstomi tame pačiame semestre. Rengdami integruotą savarankišką darbą abiejų programų studentai įgijo naujų žinių, bendravimo patirties ir sukūrė puikius mokomuosius filmukus. Apibendrinus šio konkretaus integruoto darbo naudą išskirti šie aspektai:

- Patobulinti kalbiniai, socializacijos ir kūrybiniai įgūdžiai;
- Pasidalinta dalykine patirtimi (daug greičiau nei auditorijoje Turizmo ir viešbučių vadybos programos studentai išmoko naudotis skaitmenine technika ir kompiuterinėmis programomis, o turizmo specialistams to reikia);
- Įgyta komandinio darbo patirtis.

Akivaizdu, kad tokio pobūdžio bendradarbiavimo galimybė ypač aktuali bendrųjų dalykų dėstytojams, kurie dažniausiai savo dalykus dėsto pirmaisiais studijų kolegijoje metais ir, paprastai, pirmame semestre, kai būna sudėtinga motyvuoti studentus savarankiškam darbui, prie kurio jie yra neįpratę. Todėl tenka ieškoti naujų mokymo/si formų, o integruotos užduotys - puiki galimybė pasidalinti patirtimi, pademonstruoti savo kūrybiškumą, savarankiškumą, siekį tobulėti.

Reikia pastebėti, kad, nusprendę rengti integruotus darbus, ir patys dėstytojai susiduria su tam tikrais iššūkiais: reikia nuspręsti kokius dalykus integruoti, kokių lygmeniu (horizontaliu ar vertikaliu); ar integracija vyks paties dalyko kontekste, kai parengiamos užduotys, kurios sujungia kelias dalyko temas, ar integracija tarp dalykų, kuri apima kelis tame pačiame semestre dėstomus dalykus. Rengiant tokias užduotis tenka skirti daugiau laiko ir pastangų, nes be profesionalaus savo dėstomo dalyko išmanymo dėstytojas turi gerai mokėti naudotis informacinių technologijų galimybėmis, skaitmenine technika ir, aišku, turėti puikiai įrengtą auditoriją bei modernią skaitmeninę įrangą.

Integruoti darbai - įdomus ir naudingas studijų proceso fragmentas, skatinantis studentų smalsumą, iniciatyvą, pasitikėjimą savo jėgomis, didinantis mokymosi motyvaciją, ugdantis diskusijų kultūrą. Būtent šios savybės ir yra pagrindas kiekvienos srities profesinėms kompetencijoms ugdyti.

Išvados ir pasiūlymai

Tradiciškai per visą mokymo/si laiką, pradedant nuo ikimokyklinių ugdymo institucijų ir baigiant aukštojo mokslo, besimokančiojo dėmesys ir žinios yra skaidomas per tam tikrų disciplinų dėstymą. Nors pasaulio pažinimo procesas yra visuminis, dėstydami savo dalykus pedagogai mėgsta juos sureikšminti, manydami, kad studentai turi sugebėti patys dėstomų dalykų žinias sujungti į visumą. Tačiau tik retas studentas gali tą padaryti be dėstytojo pagalbos. Todėl modernizuojant studijų procesą tikslinga rengti **integruotas užduotis, kurios** sujungti to paties dalyko kelias temas ar kelis mokomuosius dalykus į vieną projektą ar darbą. Integruoti darbai skatina studentų gebėjimą atpažinti natūralias sąsajas tarp skirtingų dalykų ir tai dažnai ugdo dalyvaujančiųjų mokymo/si procese kūrybiškumą.

Kauno kolegijos Verslo vadybos fakulteto studentų nuomonės tyrimo ir dėstytojų patirties apibendrinimo rezultatai leidžia teigti, kad integruotų darbų rengimas ugdant būsimuosius specialistus, neabejotinai yra naudingas, nes:

- Atliekant šio tipo užduotis yra taikomos inovacijos, kurios pajvairina studijų procesą, didina studentų mokymosi intensyvumą ir motyvaciją;
  - Integruotos užduotys studentams suteikia galimybę pamatyti tarpdisciplininius ryšius, jų sąsajas, siekiant profesinės kompetencijos;
  - Įgytą patirtį, atliekant tokias užduotis, naudoja mokymdamiesi kitas disciplinas;
  - Studentai labiau įsigilina į studijuojamus dalykus, papildomai ieško ir sistemina reikiamą informaciją;
  - Ugdomi komandinio darbo įgūdžiai bei asmeninė atsakomybė, siekiant bendrų rezultatų.
- Tobulinant integruotų darbų regimą rekomenduojama:
- Integruotų darbų rengimui skirti daugiau laiko ir juos tolygiai išdėstyti per studijų procesą;
  - Pateikti studentams visą integruoto darbo aprašą;
  - Remiantis bandomojo testavimo rezultatais koreguoti integruotų darbų aprašus.
  - Rengiant integruotas užduotis vadovautis O. Junevičienės metodiniu leidiniu „Kaip spręsti integruotas užduotis“.

Literatūros sąrašas

1. Bogušienė V. Bendorienė, A. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius. 2008.
2. Gembickienė V., Leonienė B. Specialistų kompetencijų ugdymas integruotų studijų programų realizavimo kontekste//Respublikinės mokslinės- praktinės konferencijos medžiaga//Alytaus kolegija. 2010.
3. Junevičienė O. Kaip spręsti integruotas užduotis. Kaunas. 2011.
4. Vilkėlienė A. Integruotas ugdymas: disciplinų integralumas nūdienos kontekste. Vilnius. 2006.
5. Profesinės karjeros planavimo metodika. [interaktyvus] [žiūrėta 2012-03-25]. Prieiga per internetą: http://skc.vdu.lt/downloads/prof_orient/profesines_karjeros_planavimo_gebejimu_ugdymo_d_metodika.pdf.

Birutė Leonienė, Vilija Mačiulienė, Zita Variakojienė

Integrated work preparation: theoretical and practical aspects

Summary

The article analyses the theoretical aspects of integrated work preparation benefits that are related with the possibility for the students to express and develop their versatile intelligence better.

The article presents the results of survey on the opinion of students of Business Management and Trade Management study programmes about the benefit of integrated work, summarizes the experience of students and teachers that has been gained performing the tasks foreseen under the activities of national project “Increasing the Competitive Ability of Business Management, Trade Management, and Business Management of Food Industry Study Programmes by Application of Innovations”.

Apie autoreis

Birutė Leonienė, Kauno kolegijos Verslo vadybos katedros lektorė, el. paštas: leoncijus2@gmail.com Mokslinių interesų sritis – žmogiškojo kapitalo valdymo tobulinimas.

Vilija Mačiulienė Humanitarinių ir socialinių mokslų katedros lektorė, el. paštas: vilijama@gmail.com. Mokslinių interesų kryptis - socialinė pedagogika.

Zita Variakojienė, Kauno kolegijos Bendrąsias mokslų katedros lektorė, el. paštas: zita.variakojiene@kauko.lt Mokslinių interesų kryptis – informacinės technologijos.